

Prijatelja.

Spisal *Rudolf Arnšek.*

I.

Ivan je bil sin bogatih staršev. Njegov oče je imel hišo v sredi mesta. Tonček pa je bil sin uboge vdove, ki je stanovala v podstrešni sobici nekje v predmestju.

Dečka sta se izpoznala šele v šoli. Kmalu sta se poprijateljila. In bila sta v resnici najboljša prijatelja. Oba sta čutila neko nagnenje drug proti drugemu. Kar je bolelo enega, to je čutil tudi drugi, kar je veselilo enega, je veselilo tudi drugega. Ivan je svojega prijatelja mnogokrat obdaroval s pogačo, pečenko ali s čim drugim ter s tem kazal svojo ljubezen do Tončka. Ta seveda ni mogel postreči Ivanu s takimi rečmi, pa tega tudi ni zahteval. Ne mislite pa, da je Tonček obdržal zase, kar je dobil. — Nikakor ne, ampak vse je nesel svoji materi. Kako je bila pač mati vesela svojega otroka! Učila ga je, kako naj bo hvaležen za vsako stvar, da naj Boga prosi za dobrotnike, posebno pa za dobrosrčnega Ivana.

Kako rad je slušal Tonček mater! Iskreno je zahvaljeval Ivana za darila ter ga priporočal v vsakdanjih molitvicah Bogu.

II.

Minila je jesen, in približala se je zima. Listje je odpadlo z drevja. Nebo se je zavilo v sivo meglo, bele snežinke so začele padati, veselo se vrteč, na zemljo . . . Tam v mrzli, nezakurjeni podstrešni sobici je ležala na trdem ležišču žena bledega, upadlega obraza in vdrtih oči. Poznalo se je ubogi ženi, da je bolna, hudo bolna in da jo teže skrbi. Moči so jo zapustile, in tako je oslabela, da niti sestri ni mogla. Zdaj in zdaj se je izvil iz njenih prsi vzdih, in večkrat so ustnice zašepetale: »Oh, ljubi Bog, njega ne zapusti! . . .«

Za koga je neki prosila uboga žena? Zakaj ne prosi zase, saj sama najbolj rabi pomoči? — Nedaleč od postelje sedi pri stari črvivi mizi šestletni deček ter bere šolsko knjigo. Na mizi brleča luč že pojema in zdajpazdaj bo ugasnila. Deček že ne more več razločevati črk, zapre knjigo, hitro vtakne zmrle roke v žep ter steče k postelji, rekoč: »Ljuba mamica, ali ni več drv? Tako hudo me zebe!«

»Ubogí moj sinček«, odgovori mati s slabotnim glasom, »zadnje sem porabila včeraj. Oh, če bi ne bila bolna, bi lahko kaj zaslužila, sedaj pa ne morem!«

Milo se je storilo dečku, ko je videl jokajočo se mater. Pogladi jo je z mrzlo roko po obrazu in rekel: »Nič se ne jokajte, ljuba mamica, saj čuje Bog nad nama in On je, ki nas ne zapusti. Vsak dan Ga kličem na pomoč, zakaj On je usmiljen.«

»Da, da«, odgovori potolažena mati, »prav praviš! Le zaupaj v Boga, saj edino On nam lahko pomore.«

»Mati«, vzklikne deček veselo, »že vem, kaj storim, da nama ne bo treba več trpeti lakote in mraza. Zimsko zgornjo suknjico nesem prodat ter nakupim za izkupljene novčiče drv in pa kruha. Kaj ne, da mi dovolite, ljuba mamica?«

»Kako si dober, ljubi sinček«, odgovori smehljaje se mati, »toda kaj boš pa imel za v šolo, ako prodaš suknjico? Brez suknjice pač ne moreš nikamor v tej zimi.«

»Nič ne del Brez te suknjice še prebijem, zadostuje ta, ki jo imam oblečeno, saj je debela, da je ne prepriha burja. Le pustite me, zlata mamica, brez skrbi!« Tako je deček prosil in prosil mater. Ali smilil se ji je ubožec, ki bo moral odslej brez zimske suknjice hoditi v šolo. Rekla mu je torej: »Idi v božjem imenu! Prosila bom Boga med tem časom, da te povede k dobremu človeku.«

»Da, storite mati! Tudi jaz stopim mimogrede v cerkev in ondi poprosim Marijo, da se mi kupčija izteče prav dobro!«

Pol ure pozneje je klečal Tonček v veličastni cerkvi pred podobo Matere božje. Ročice je imel sklenjene v pobožno molitev, in njegove oči so nepremično zrle v mili obraz nebeške Device.

Potolažen vstane, stisne zavito suknjico pod pazduho ter gre počasi iz cerkve. Ko postoji nekoliko časa pred cerkvijo ter pomišlja, kam bi se obrnil, začuje glas:

»Tonček, kaj pa delaš tukaj?«

Tonček se ozre in zagleda Ivana. Ta je ravno slonel pri oknu ter gledal na ulico, ko je opazil Tončka, ki je, tresoč se mraza, stal pred cerkvijo. V srce se mu zasmili ubogi deček. Hitel je od okna in iz sobe na ulico k Tončku.

»No, Tonček, kaj delaš tu? Pozno je že. Zakaj ne greš domov? Hu, hu, kakšen mraz je, pa nimaš niti suknjice.«

»Tukaj je moja zimska suknjica«, odvrne Tonček ter pokaže zvito suknjico.

»Zakaj je ne oblečeš?« ga vpraša Ivan.

»Ivan«, odgovori žalostno Tonček, »več ne bom nosil te suknjice. Prodati jo moram. Mati leže bolni v mrzli, nezakurjeni sobi. Drv nimajo, da bi zakurili. Tudi jesti nimava kaj več. Zadnje skorjice kruha sva že použila včeraj. Uboga moja mamica morajo razen mraza trpeti še lakoto. Ker nimava denarja, da bi si kupila drv in kruha, sem se namenil, da prodam suknjico ter z iskupljenim denarjem nakupim potrebnih reči.«

Solze sožalja so zalile Ivanove oči, ko je zvedel, v kaki bedi in kakem siromaštvu živi njegov prijatelj. Lahno ga prime za roko, rekoč: »Ljubi Tonček, siromak si, pa ne obupaj! Le obleci suknjico, potrebnega denarja, drv in jedil ti hočem poskrbeti jaz. K svoji mamici te povedem in jo poprosim zate. Moja mamica so tako dobri. Ničesar mi ne odreko ter upam, da mi tudi te prošnje ne bodo. O tebi tudi že vedo marsikaj. Pravil sem jim, kako te imam rad, kako si priden v šoli in kako se rad učiš. Poslušali so me prav radi. Pravil sem jim tudi, da sem ti že večkrat kaj podaril. In mamica so mi rekli, da je prav tako! Pa kaj stojiva tukaj? Obleci suknjico in pojdi z menoj!«

Ivan je vzel Tončku suknjico izpod pazduhe, mu jo pomagal obleči, ga potem prijel za roko in odvedel na drugo stran ulice. Pri velikih vežnih vratih vstopita, in Ivan vede Tončka po stopnicah navzgor. Ko dospeta v prvo nadstropje, reče Ivan Tončku: »Sedaj pa le nekoliko tukaj počakaj, vrnem se precej!« Rekši, steče po hodniku in izgine pri velikih vratih.

III.

V krasni sobani je sedela na mehki zofi gospa in brala časopise. Ne bere dolgo, ko vstopi kuharica in naznani, da je večerja pripravljena in da gospod soprog že čaka v obednici.

»Ali je Ivan tudi že v obednici?« vpraša gospa.

»Ne, milostljiva«, odgovori kuharica.

»Pokličite ga torej, potem pridem takoj«, veli gospa.

Kuharica odide po Ivana, pa ga ne najde nikjer. Prestrašena naznani to gospé. Ta — vsa v skrbeh zaradi Ivana — gre sama pogledat v sobo, kjer je ravno pred kratkim slonel na oknu. In močno se prestraši, ko vidi, da ga ni več. Žalostna se torej vrne v prejšnjo sobo. Toda glej — nenadoma se odpro vrata, in zdrav in vesel priskače Ivan v sobo.

»Ivan«, zavpije veselo gospa. »Kje si pa bil? Povsod smo te iskali in bili v takem strahu.«

Milo pogleda Ivan mater ter lepo prosi: »Odpustite, ljuba mamica, da sem šel brez Vašega dovoljenja na ulico. Verjemite mi, da tega nisem storil iz lahkomišelnosti ali iz porednosti.«

»Toda kaj si delal na ulici?« vpraša mati.

In Ivan začne vse natanko pripovedovati materi, kar pa mi že vemo.

Solze so oblile dobro gospo pri dečkovem pripovedovanju, ker se ji je zasmilil Tonček in njegova mati.

»Privedel sem ga s seboj«, reče končno Ivan. — »Prav si storil! Le bodi vedno tako dobrega srca! Sedaj pa privedi Tončka v sobo!« reče mati.

Ivan steče po Tončka. Vstopivši v sobo, se Tonček krasoti sobane ne more dovolj načuditi, kar strmeč obstane pri vratih.

»Nič se ne boj, Tonček«, ga gospa prijazno ogovori, »le semkaj pridi, pa mi povej o svoji materi, kako jim kaj je in česa potrebujejo. Tvoj prijatelj Ivan je že prosil zate, in obljubila sem mu dati vsega, česar potrebuješ.«

Tonček pogleda zdaj gospo, zdaj Ivana in ne ve, je li resnica ali so le sanje, kar vidi in sliši. Kakor okamenjen stoji, zatorej ga prime Ivan za roko in vede h gospé, rekoč: »Čemu se bojiš? Ali ne vidiš, kako te imajo mamica radi?«

Tonček poljubi dobri gospé roko. Smejé ga gospa pogladi po glavi in mu reče: »Nič se me ne boj, Tonček! Brez strahu prisedi semkaj in brez obotavljanja mi povej, česa si želiš.«

Osrčen sede Tonček na lepo zofo. Nepremično gleda v obraz dobri gospé.

»Zvedela sem«, prične gospa, »da so tvoja mati bolni.«

»Da, dobra gospa, bolni so, hudo bolni«, odgovori Tonček.

»In tvoj oče?« vpraša gospa.

»Umrli so že lansko leto«, odgovori Tonček.

»Umrli so! Torej nimaš več očeta?« reče sočutno gospa.

»Nimam«, pravi Tonček. »Bili so delavec v tvornici in so ondi pone srečili. Bolnega so prinesli v bolnišnico, kjer so umrli v hudih bolečinah. Kmalu so mati zboleli — morda od žalosti. Premagovali so se in delali, kolikor so jim pripuščale slabe moči, da so vsaj nekaj za sproti prislužili. Naposled jih je pa bolezen le premagala, in morali so leči. Dva dni že leže in med tem časom še niso zaužili nič toplega.«

»Uboga žena«, pravi ginjena gospa, »nadalje ne sme več tako ostati. Hočemo se pa po večerji dalje pomeniti. Sedaj pa idi z nama k večerji, gotovo si tudi ti lačen.«

»Lačen sem, gospa, toda mamica so še bolj. Prosim torej, ako ste, gospa, tako dobri, koščka kruha za mamico in pa nekaj drv, da bi v sobi zakuril, ker drugače bodo moja uboga mamica zmrznili.«

»Dober otrok si«, odgovori gospa, »vsega ti hočem dati za mater. Prej pa se moraš sam pokrepčati.«

Ves srečen hoče Tonček poklekniti pred gospo, toda ta ga prime za roko in odvede k večerji.

Po večerji je naložila gospa poln jerbašček jedil, ki jih je nesel Tonček domov. Kmalu za njim pa je prinesel hlapec veliko drv, in kmalu je veselo zaplapotal ogenj v železni peči. Drugi dan je gospa sama prišla k Tončkovi materi, in z njo je prišel tudi zdravnik.

* * *

Ob dobri postrežbi je žena kmalu tako okrevala, da se je mogla na željo Ivanovih staršev k njim preseliti, kjer je ostala za vedno.

Od tistega časa sta Ivan in Tonček neločljiva prijatelja. Skupaj se učita, skupaj se izprehajata in skupaj obedujeta še sedaj, ko že obiskujeta visoke šole in ko bosta kmalu velika gospoda.

